

Näyttötutkinnon perusteet

**TEATTERIALAN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2005**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

DNO 19/011/2005

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

PÄIVÄMÄÄRÄ 17.6.2005

Voimassaoloaika
1.7.2005 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumoo määräyksen nro 3/011/2000
Muuttaa määräystä nro

TEATTERIALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallituksen johtokunta on päättänyt teatterialan erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.7.2005 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistusmalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja

Kirsi Lindroos

Ylitarkastaja

Hanna Troberg

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintasuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	TEATTERIALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	TEATTERIALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	10
	1 § Teatterialan erikoisammattitutkinnon yhteinen ammattitaito	10
	a) Ammattitaitovaatimukset	10
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	10
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	11
	2 § Teatterialan esimiestaidot	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	11
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	11
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	13
	3 § Esitystekniikka, Valo	14
	a) Ammattitaitovaatimukset	14
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	14
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	16
	4 § Esitystekniikka, Ääni	16
	a) Ammattitaitovaatimukset	17
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	17
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	19
	5 § Esitystekniikka, Näyttämö	20
	a) Ammattitaitovaatimukset	20
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	20
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	22
	6 § Lavastuksen toteutus	23
	a) Ammattitaitovaatimukset	23
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	23
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	26

7 §	Puvustuksen toteutus	27
	a) Ammattitaitovaatimukset	27
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	27
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	30
8 §	Maskeerauksen yleistaidot	31
	a) Ammattitaitovaatimukset	31
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	31
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	33
9 §	Värimaskeeraus	34
	a) Ammattitaitovaatimukset	34
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	34
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	34
10 §	Hiukset ja irtokarvat	35
	a) Ammattitaitovaatimukset	35
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	35
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	36
11 §	Tehostemaskeeraus	36
	a) Ammattitaitovaatimukset	36
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	36
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	37
12 §	Yrittäjäyys	38
	a) Ammattitaitovaatimukset	38
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	38
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	40
LIITE	Teatterialan kuvaus	41

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyypitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa.

Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Huomio tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmiin, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

TEATTERIALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Tutkinto suoritetaan suuntautumisvaihtoehtojen mukaan. Pakolliset tutkinnon osat ovat kaikille suuntautumisvaihtoehdoille samat. Tutkinnon suorittajan työtehtävät määrittelevät suuntautumisvaihtoehdon ja myös sen missä tutkinnon osissa näyttö annetaan.

Todistuksen saamiseksi on suoritettava osat

- 1 § Teatterialan erikoisammattitutkinnon yhteinen ammattitaito
- 2 § Teatterialan esimiestaidot.

Tämän lisäksi on valittava yksi seuraavista suuntautumisaloista

- 3 § Esitystekniikka, Valo
- 4 § Esitystekniikka, Ääni
- 5 § Esitystekniikka, Näyttämö
- 6 § Lavastuksen toteutus
- 7 § Puvustuksen toteutus.

Jos tutkinnon suorittaja valitsee suuntautumisalaksi maskeerauksen, hän suorittaa seuraavat osat

- 8 § Maskeerauksen yleistaidot
- 9 § Värimaskeeraus
- 10 § Hiukset ja irtokarvat
- 11 § Tehostemaskeeraus.

Edellä mainittujen osien lisäksi tutkintoon voi liittää osan

- 12 § Yrittäjäyys.

TEATTERIALAN ERIKOISAMMATTITUTKINTO	
Kaikille pakolliset	1 § Teatterialan erikoisammattitutkinnon yhteinen ammattitaito
	2 § Teatterialan esimestaidot
Valittava yksi	3 § Esitystekniikka Valo
	4 § Esitystekniikka Ääni
	5 § Esitystekniikka Näyttämö
	6 § Lavastuksen toteutus
	7 § Puvustuksen toteutus
	8 § Maskeerauksen yleistaidot 9 § Värimaskeeraus 10 § Hiukset ja irtokarvat 11 § Tehostemaskeeraus
Vapaasti valittava	12 § Yrittäjyys

Kuvio 1. Teatterialan erikoisammattitutkinnon osat.

3 Luku

TEATTERIALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

KAIKILLE YHTEISET PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

1 § Teatterialan erikoisammattitutkinnon yhteinen ammattitaito

Teatterialan erikoisammattitutkinnon yhteisellä ammattitaidolla tarkoitetaan niitä tietoja ja taitoja, jotka tutkinnon suorittaja hallitsee riippumatta siitä, millä teatterialan osa-alueella erityisosaaminen osoitetaan.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• hallitsee laaja-alaisesti taiteellisen työn kokonaisuuden ja oman työnsä osuuden siinä• tuntee teatterihistoriaa ja hallitsee oman ammattialueensa kehityshistoriaa	<p>Taiteellisen työn kokonaisuus ja teatterihistoria tai oman ammattialueensa historia</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee ja ymmärtää taiteellisen työn kokonaisuuden ja osaa toimia sujuvasti ja kitkattomasti työryhmän taiteellisten suunnittelijoiden kanssa• hallitsee oman alansa kehityshistorian ja sen merkkipaalat, niin että pystyy soveltamaan tietotaitoaan käytännön työtilanteissa, jotta työryhmä voi toimia tehokkaasti.
<ul style="list-style-type: none">• hallitsee vaativan taiteellisen projektisuunnittelun keskeiset menetelmät	<p>Työn suunnittelu oman osaamisalueensa osalta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa tehdä suunnitelman produktion valmistelua ja toteuttamista varten• osaa antaa ohjeet työn käytännön toteuttamiseksi• osaa kustannuslaskennan• osaa valvoa tuotantoprosesseja ja tehdä niihin liittyvät raportit ja dokumentit.
<ul style="list-style-type: none">• pystyy osallistumaan koko tuotannon laadun valvontaan ja kehittämiseen	<p>Laatuajattelu</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tuntee laatuajattelun peruskäsitteet ja -järjestelmät sekä pystyy osallis-

	<p>tumaan kehittämismenetelmiä koskevaan työhön</p> <ul style="list-style-type: none"> • pystyy kehittämään oman vastuualueensa työn, tuotteiden ja toimintojen laatua.
<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa työyksikkönsä vaikutukset teatterin tai talon kokonaisuuteen • ottaa huomioon yksikkönsä toiminnan vaikutukset ympäristöönsä. 	<p>Taloudellisuus ja ympäristövaikutukset Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee työyksikkönsä talous-suunnittelun ja seurannan ja on selvillä teatterin tai talon taloudellisesta tilanteesta • hallitsee ympäristöystävälliset työtavat ja materiaalien käytön • osaa toimia jätelain mukaisesti jätteen synnyn ehkäisyssä ja niistä huolehdittaessa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

2 § Teatterialan esimiestäidot

Tutkinnon osan sisältö muodostuu esimiestyön keskeistä vastuista ja velvollisuuksista sekä henkilöjohtamisen osaamisalueista. Tässä keskeisiä varsinaisen johtamisen lisäksi ovat henkilöstön kehittäminen sekä työsuojelu teatterialan lähtökodasta tarkasteluna.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee organisaationsa tai yksikkönsä toiminta-ajatuksen ja tavoitteet 	<p>Toiminta-ajatus ja tavoitteet Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia talonsa ja yksikkönsä strategisten tavoitteiden mukaisesti • osaa käytännöllistää tavoitteet oman vastuualueensa työhön.

<ul style="list-style-type: none"> tuntee henkilöstösuunnittelun ja -hankinnan menetelmät 	<p>Työn organisointi ja henkilöstön kehittäminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa mitoittaa henkilöstönsä toiminnan vaatimalle tasolle varahenkilöstöjärjestelmän huomioiden pystyy olemaan mukana valittaessa vastuuhenkilöitä avustaviin tehtäviin hallitsee oman yksikkönsä osaamisalueet ja kehittämistarpeet niin, että pystyy vastaamaan uusien työntekijöiden perehdyttämisestä sekä kaikkien työryhmän jäsenten suunnitelmallisesta koulutuksesta.
<ul style="list-style-type: none"> hallitsee henkilöjohtamisen perusperiaatteet sekä tehokkaat johtamistyylit 	<p>Motivointi ja henkilöstöjohtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee eri johtamistyylien vaikutukset eri valmiusasteilla oleviin vastuuhenkilöihin ja osaa käyttää niitä motivoivasti tuntee keskeiset motivointikeinot hallitsee keskeiset johtamisvälineet (esim. kehityskeskustelu, työsuorituksen arviointi, palautteen antaminen) ja pystyy soveltamaan niitä käytännössä osaa suunnitelmallisesti kehittää omaa johtamistyötään.
<ul style="list-style-type: none"> hallitsee henkilöstön työntulosten valvonnan ja arvioinnin sekä motivoivan palautteen antamisen 	<p>Valvonta ja arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa konkreettisesti seurata työryhmän työn tuloksellisuutta, arvioida toimintaa sekä antaa tarvittaessa palautetta kannustavalla tavalla.
<ul style="list-style-type: none"> tuntee työehtosopimusjärjestelmän ja hallitsee työ sopimuksen tekemisen perusasiat 	<p>Sopimusjärjestelmä</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee teatterialan (oman alansa) työehtosopimuksen perusmääräykset ja pystyy soveltamaan niitä keskeisiltä osin

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa luonnostella työsopimuksen vastuuhenkilölle.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa osaltaan huolehtia henkilöstön hyvinvoinnista 	<p>Työsuojelu ja henkilöstön hyvinvointi Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee perusasiat työsuojelusta, työterveyshuollosta, päihde-ongelmien tunnistamisesta ja ennaltaehkäisystä sekä henkilöstölle tarkoitetuista virkistyspalveluista.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee keskeiset periaatteet organisaation ulospäin suuntautuvasta tiedotuksesta ja vuorovaikutuksesta. 	<p>Oman yksikön edustaminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa omalta osaltaan tiedottaa omalle henkilöstölle talon keskeisistä linjauksista • tietää vastuujaon organisaation tiedotustoiminnassa ja oman vastuunsa siinä.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyin näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

3 § ESITYSTEKNIikka, Valo

Valohenkilöstön tehtäviin kuuluu esitysten valaistuksen suunnitteluun osallistuminen sekä rakentamisen, toteuttamisen ja huollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta. Valo on osa nykyaikaista teatteria, se luo tunnelmaa ja illuusioita sekä tukee näyttelijää lavalla.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon osan suorittaja <ul style="list-style-type: none">• osaa näytelmätekstin luettuun hahmottaa näyttämökuvan tyylin ja laajuuden	Näytelmätekstin hahmottaminen Tutkinnon osan suorittaja <ul style="list-style-type: none">• osaa tulkita lavastuksen kannalta tekstin tapahtumapaikat sekä hahmottaa näytelmän aikakaudet ja ympäristön• osaa hahmottaa näytelmätekstistä tuotannon laajuuden ja työmäärän.
<ul style="list-style-type: none">• hallitsee valotekniikan järjestelmät ja laitteet	Valotekniikan järjestelmät ja laitteet Tutkinnon osan suorittaja <ul style="list-style-type: none">• tuntee syvällisesti valotekniikan ja osaa käyttää sitä ilmaisun välineenä• hallitsee valojärjestelmien ohjausprotokollat ja eri signaalityypit• tuntee eri laitteiden merkityksen ja niiden toiminnan koko järjestelmän kannalta• hallitsee analogisen ja digitaalisen valopöydän toiminnot ja rakenteen• hallitsee eri valoheitintyyppit, mekaanisen rakenteen, lisävarusteet sekä optiset periaatteet ja osaa suunnitella niiden kokonaiskäyttöä• hallitsee himmenninjärjestelmän osat ja käytön• osaa ohjeistaa laitteiden käsittelyä sekä suunnitella ja toteuttaa niiden huoltoa.
<ul style="list-style-type: none">• hallitsee harjoitus- ja esitystoiminnan sekä valotekniikan osuuden tässä kokonaisuudessa	Harjoitus- ja esitystoiminta Tutkinnon osan suorittaja <ul style="list-style-type: none">• pystyy suunnittelemaan esityksen valojärjestelmän pystytyksen, ohjaamaan tai valvomaan esityksen aikana tapahtuvat valotoiminnot ja ohjeistamaan tai toteuttamaan esityksen varastoon purkamisen

	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää harjoitus- ja esitystoiminnan luonteen ja kantaa vastuun valotekniikan osuudesta kokonaisuudessa • osaa tehdä asennustöitä ja tuntee turvallisuusmääräykset • on mukana suunnittelemassa valotilanteita ja niihin mahdollisesti tehtäviä muutoksia • on mukana heitinten valinnassa valosuunnitelmaa tehtäessä • osaa suunnitella ja ohjata valon ulosajon ja ajorytmin sekä varautua yllättäviin tilanteisiin • pystyy olemaan mukana tuotantoaikataulun suunnittelussa valotekniikan osuudelta • hallitsee projisoinnin ja liikkuvan kuvan sekä liikkuvan valon käytön • tuntee AV-tekniikan keskeisen laitteiston ja pystyy ohjeistamaan niiden käyttöä.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee valotekniikkaan liittyvän dokumentoinnin 	<p>Dokumentointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa laatia ja tulkita valon järjestelmäkaavioita sekä suuntaus- ja sijoituskarttoja • tuntee keskeisten piirustus- tai CAD-ohjelmien käytön dokumenttien käsittelyssä ja tulostamisessa • hallitsee valotekniikan käyttö- ja huolto-ohjeiden symbolit ja sanaston.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterialan ja oman ammattialueensa erityistermistön laaja-alaisesti suomeksi/ruotsiksi ja englanniksi 	<p>Kielitaito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tiedon hakemisen englanninkielisistä ammattikirjoista ja -lehdistä ja ymmärtää lukemansa tiedon • ymmärtää englanninkieliset käyttöohjeet • ymmärtää ja pystyy keskustelemaan teatterituotannosta suomen/ruotsin ja englannin kielellä

	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee oman ammattialueensa termistön ja pystyy kommunikoimaan omasta työstään suomen/ruotsin ja englannin kielellä • osaa laatia muistioita ja asiakirjoja suomen/ruotsin ja englannin kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omalla ammattialueellaan. 	<p>Tietotekniikka Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omassa ammatissaan • osaa etsiä ammatissaan tarvittavia tietoja tietokoneen avulla • pystyy hyödyntämään tietokonetta mm. dokumentoinnissa ja raportoinnissa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

4 § ESITYSTEKNIikka, Ääni

Teatterissa voidaan käyttää ääntä tunnelmaa luovana ja alitajuntaan vaikuttavana tekijänä. Usein hienovireinen tehostemaailma on parhaimmillaan, kun katsoja ei edes huomaa sitä. Myös sähköinen äänentoisto ja langattomat mikrofonit kuuluvat teatterituotantoihin.

Erikoisammattitutkinnon suorittanut osallistuu äänimaailman suunnitteluun sekä ohjaa ja valvoo äänimaailman rakentamisen, tehosteiden ulosajon sekä saliaänen toiston. Hän suunnittelee ja ohjeistaa erilaiset korjaus- ja huoltotyöt.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa näytelmätekstin luettuun hahmottaa näyttämökuvan tyylin ja laajuuden 	<p>Näytelmätekstin hahmottaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa tulkita lavastuksen kannalta tekstin tapahtumapaikat, hahmottaa näytelmän aikakaudet ja ympäristön osaa hahmottaa näytelmätekstistä tuotannon laajuuden ja työmäärän.
<ul style="list-style-type: none"> tuntee äänitekniikan järjestelmät ja laitteet 	<p>Äänitekniikan järjestelmät ja laitteet</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää ja hallitsee äänitekniikan käytön ilmaisuvälineenä teatterissa hallitsee audiosignaalit ja niiden käyttötarkoituksen hallitsee eri laitteiden merkityksen ja toiminnan järjestelmässä ja pystyy suunnittelemaan niiden käyttöä systemaattisesti hallitsee äänipöydän käytön ja tuntee signaalin reitin pöydässä hallitsee laajasti äänentoistoon käytettävät laitteet hallitsee mikrofoniin tyypit ja niiden käytön tuntee audiokaapelit ja liittimet sekä hallitsee niiden kytkennät ymmärtää kiinteiden ja väliaikaisten kaapeleiden sekä liittimien käyttötarkoituksen ja häiriöttömän käytön esitystoiminnassa osaa suunnitella ja valvoa laitteiden huoltoa.
<ul style="list-style-type: none"> hallitsee harjoitus- ja esitystoiminnan sekä äänitekniikan osuuden kokonaisuudessa 	<p>Harjoitus- ja esitystoiminta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> hallitsee oman alueensa esityksen toteuttamisen ja harjoitustoiminnan sekä sen suunnittelun pystyy dokumenttien avulla valmistamaan ja valvomaan esityksen pystytyksen, valvomaan ja toteuttamaan tarvittavat toiminnot esityksen aikana ja esityksen varastoon purkamisen

	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää harjoitus- ja esitystoiminnan luonteen ja kantaa vastuun äänimaailmasta osana kokonaisuutta • hallitsee audiojärjestelmän rakentamisen ja sen suunnittelun • hallitsee äänen ulosajon, ajorytmin sekä osaa reagoida yllättäviin tilanteisiin • ymmärtää tuotannon aikataulut ja pystyy osallistumaan niiden suunnitteluun.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa dokumentoida 	<p>Dokumentointi Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa laatia ja tulkita äänen järjestelmäkaavioita ja sijoituskarttoja • hallitsee keskeisten piirustus-/CAD-ohjelmien käytön dokumenttien käsittelyssä ja tulostamisessa • osaa suunnitella ja ohjeistaa äänikaluston varastoinnin siten, että arvokas laitteisto pysyy käyttökunnossa.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee seuraavat äänitekniikan käsitteet ja laskennan: <ul style="list-style-type: none"> – sähköinen laskenta äänitekniikassa – äänikentän suuret – mittayksiköt – akustiikan käsitteet 	<p>Teatterin äänitekniikan käsitteet ja laskeminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee äänen fysiologian periaatteet ja osaa soveltaa niitä äänimaailman rakentamisessa • pystyy laskemaan äänitekniikan keskeiset käsitteet • hallitsee akustiikan käsitteet ja mittayksiköt sekä pystyy soveltamaan niitä äänijärjestelmän suunnittelussa ja rakentamisessa • hallitsee äänen sähköisen laskennan menetelmät ja osaa soveltaa niitä mikrofoniin ja kaiuttimien sijoittelussa ja käytössä.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterialan ja oman ammattialueensa erityistermistön laaja-alaisesti suomeksi/ruotsiksi ja englanniksi 	<p>Kielitaito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tiedon hakemisen englanninkielisistä ammattikirjoista

	<p>ja -lehdistä ja ymmärtää lukemansa tiedon</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää englanninkieliset käyttö-ohjeet • ymmärtää ja pystyy keskustelemaan teatterituotannosta suomen/ruotsin ja englannin kielellä • hallitsee oman ammattialueensa termistön ja pystyy kommunikoi-maan omasta työstään suomen/ruotsin ja englannin kielellä • osaa laatia muistioita ja asiakirjoja suomen/ruotsin ja englannin kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omalla ammattialueellaan. 	<p>Tietotekniikka Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omassa ammatissaan • osaa etsiä ammatissaan tarvittavia tietoja tietokoneen avulla • pystyy hyödyntämään tietokonetta mm. dokumentoinnissa ja raportoinnissa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyyppillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

5 § ESITYSTEKNIikka, Näyttämö

Tutkinnon suorittaja ymmärtää laaja-alaisesti lavastuksen pystyttämisen, purkamisen ja teatterin ryhmätyön dynamiikan sekä harjoitusta esitystilanteessa. Hän hallitsee toiminnan edellyttämien resurssien suunnittelun ja omaa työn toteuttamisen ja arvioinnin vaatimia esimiestaitoja. Hän pystyy ottamaan vastuun oman ryhmänsä tavoitteiden saavuttamisesta.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa näytelmätekstin luettuaan hahmottaa lavastuksen tyylin ja laajuuden 	<p>Näytelmätekstin hahmottaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tulkita lavastuksen kannalta tekstin tapahtumapaikat, hahmottaa näytelmän aikakaudet ja ympäristön • hahmottaa näytelmätekstistä tuotannon laajuuden ja työmäärän.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee näytelmien tyyli- ja näyttämötyypit 	<p>Lavastus- ja näyttämötyylihistoria</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee laaja-alaisesti lavastuksen tyylihistorian ja osaa hyödyntää tietojaan omassa työssään • hallitsee alan historiallisen termistön • osaa käyttää ja soveltaa ammatillista kirjallisuutta ja ammattilehtiä.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee lavastusluonnosten tulkinnan 	<p>Lavastusluonnosten tulkitseminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tulkita lavastusluonnoksia ja pienoismalleja sekä hahmottaa tyyli- ja ympäristön lavastuksen kannalta • hahmottaa lavastajan luonnoksista tuotannon laajuuden • osaa tulkita luonnoksista ja suunnitelmista materiaalit, suuruudet, ulottuvuudet, mittasuhteet ja yksityiskohdat.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee järjestelmät ja laitteet 	<p>Näyttämötekniikan järjestelmät ja laitteet</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee eri näyttämötyypit ja niiden ominaisuudet sekä soveltuvuuden eri käyttöihin

	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee näyttämötekniset järjestelmät ominaisuuksineen • hallitsee näyttämötekniset koneet, laitteet ja apuvälineet • osaa tehdä laitteiden tarkastus- ja huoltotöitä • osaa tehdä ja teettää pystytys- ja ripustustöitä turvallisesti ja oikeilla välineillä.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee lavastuksen pystyttämisen, purkamisen ja varastoinnin organisoimisen 	<p>Lavasteiden pystytys ja varastointi Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suunnitella lavastuksen pystyttämisen ja purkamisen järjestyksen ja aikataulun • osaa etsiä ja pystyttää harjoituslavasteet • osaa ohjata näyttämömiehiä lavasteiden pystytyksessä, purussa, kunnossapidossa ja huollossa • osaa yhteistyössä muiden lavaste miesten kanssa tehdä lavastuksen teknisen pystytyksen • huomioi lavastevarastojen siisteyden ja järjestyksen • tuntee alansa työsuojelumääräykset • ymmärtää ergonomian merkityksen.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa sopeutua teatterityön teknisiin ja taiteellisiin prosesseihin 	<p>Tilanteen hallinta ja tuotantoprosessiin mukautuminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää teatterin ryhmätyön dynamiikkaa sekä harjoitus- että esitystilanteessa • ymmärtää hyvin taiteellisten prosessien epävarmuutta ja muutoksia • osaa itsenäisesti soveltaa näyttämöllä tapahtuvia asioita suhteessa omaan työhönsä • osaa varautua muutoksiin.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa dokumentoida 	<p>Dokumentointi Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa lukea lavastajan tekemää pohjapiirustusta ja ymmärtää mittakaavat

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa merkitä näyttämöpohjiin lavasteiden paikat • ymmärtää näyttämölaitteiden käyttö- ja huolto-ohjeet.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterialan ja oman ammattialueensa erityistermistön laaja-alaisesti suomeksi/ruotsiksi ja englanniksi 	<p>Kielitaito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tiedon hakemisen englanninkielisistä ammattikirjoista ja -lehdistä ja ymmärtää lukemansa tiedon • ymmärtää englanninkieliset käyttö-ohjeet • ymmärtää ja pystyy keskustelemaan teatterituotannosta suomen/ruotsin ja englannin kielellä • hallitsee oman ammattialueensa termistön ja pystyy kommunikoi-maan omasta työstään suomen/ruotsin ja englannin kielellä • osaa laatia muistioita ja asiakirjoja suomen/ruotsin ja englannin kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omalla ammattialueellaan. 	<p>Tietotekniikka Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omassa ammatissaan • osaa etsiä ammatissaan tarvittavia tietoja tietokoneen avulla • pystyy hyödyntämään tietokonetta mm. dokumentoinnissa ja rapor-toinnissa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisi-lilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

6 § Lavastuksen toteutus

Tutkinnon suorittaja ymmärtää laaja-alaisesti lavastuksen toteuttamisen ja teatterin ryhmätyön dynamiikan sekä harjoitus- että esitystilanteessa. Hän hallitsee toiminnan edellyttämien resurssien suunnittelun ja omaa toteuttamisen ja arvioinnin vaatimia esimestaitoja. Hän pystyy ottamaan vastuun oman ryhmänsä tavoitteiden saavuttamisesta.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa näytelmätekstin luettuaan hahmottaa lavastuksen tyylin ja laajuuden	<p>Näytelmätekstin hahmottaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa tulkita lavastuksen kannalta tekstin tapahtumapaikat sekä hahmottaa näytelmän aikakaudet ja ympäristön• hahmottaa näytelmätekstistä tuotannon laajuuden ja työmäärän.
<ul style="list-style-type: none">• hallitsee näytelmien tyyllilajit ja näyttämötyypit	<p>Lavastus- ja näyttämötyylihistoria</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• hallitsee laaja-alaisesti lavastuksen tyylihistorian ja osaa hyödyntää tietojaan omassa työssään• hallitsee alan historiallisen termistön• osaa käyttää ja soveltaa ammatillista kirjallisuutta ja ammattilehtiä.
<ul style="list-style-type: none">• hallitsee lavastusluonnosten tulkinnan	<p>Lavastusluonnosten tulkitseminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa tulkita lavastusluonnoksia ja pienoismalleja sekä hahmottaa tyylikaudet ja ympäristön lavastuksen kannalta• hahmottaa lavastajan luonnoksista tuotannon laajuuden• osaa tulkita luonnoksista ja suunnitelmista materiaalit, suuruudet, ulottuvuudet, mittasuhteet ja yksityiskohdat.
<ul style="list-style-type: none">• hallitsee lavastuksen toteutuksen ja valmistusprosessin organisoinnin	<p>Valmistusprosessi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa suunnitella lavastuksen toteutuksen työnkulun, aikataulun ja budjetin

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa laatia työkuvat mitoituksineen sekä lujuuslaskelmia tarvittavilta osin, valita materiaalit sekä hallitsee liitos- ja kiinnitysmenetelmät ja kokoonpanotekniikat, lavasteiden siirtämisen näyttämölle eri työvaiheineen ja valmistusprosessin eri vaiheet • hallitsee lavastuksen toteutuksessa käytettävät koneet, laitteet ja apuvälineet • osaa päättää töiden tärkeysjärjestyksestä • pystyy ohjaamaan työryhmäänsä lavastuksen toteutuksessa • osaa opastaa näyttämömestareita ja -miehiä näyttelmän lavasteiden siirtyessä näyttämölle sekä opastaa heitä lavasteiden kunnossapidossa ja huollossa • osaa dokumentoida työnsä kannalta olennaiset tiedot • tuntee alansa työsuojelumääräykset • ymmärtää ergonomian merkityksen.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterityössä käytettävät materiaalit ja työmenetelmät 	<p>Materiaalit ja työmenetelmät</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee eri materiaalien perusominaisuudet valmistuksen, käytettävyyden ja toiminnallisuuden • tietää materiaalien hankintapaikat • pystyy materiaalien valinnoissa löytämään vaihtoehtoisia ratkaisuja • tuntee puu- ja metallivalmistuksen työstömenetelmät sekä pintakäsittelyn ja pystyy valitsemaan tarkoituksenmukaisen käsittelyn • ottaa työjärjestyksen suunnittelussa huomioon materiaalit ja työstömenetelmien ajoituksen • ottaa huomioon materiaalien ylläpito- ja huolto-ominaisuudet • ymmärtää materiaalivarastojen siisteyden ja järjestyksen • hallitsee lavastuksen valmistuksessa

	<p>tarvittavien kemikaalien ja apu- aineiden käyttöturvallisuuden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää työturvallisuuden kan- nalta lavastuksen viimeistelyn ja pintakäsittelyn merkityksen.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee lavastamon materiaali- varastojen ylläpidon ja ymmärtää valmiiden lavasteiden varastoinnin toimivuuden tärkeyden ja merki- tyksen 	<p>Materiaalien ja lavasteiden varastointi Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää materiaalivarastojen tärkeyden valmistusprosessin kan- nalta • osaa suunnitella varastojen logistiikan • huomioi varastojen siisteyden ja puhtauden • osaa hyödyntää varastojen mate- riaalia uusiin tarkoituksiin • osaa käyttää varastoja perustana lavastuksen toteutukselle • osaa etsiä tarvittaessa harjoitus- kulussit näyttämöestareiden tukena • ottaa huomioon lavasteiden varastointitekniikan niiden valmis- tuksessa.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa sopeutua teatterityön teknisiin ja taiteellisiin prosesseihin 	<p>Tilanteen hallinta ja tuotanto- prosessiin mukautuminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää teatterin ryhmätyön dynamiikkaa sekä harjoitus- että esitystilanteessa • ymmärtää hyvin taiteellisten proses- sien epävarmuutta ja muutoksia • osaa itsenäisesti soveltaa näyttämöllä tapahtuvia asioita suhteessa omaan työhönsä • osaa varautua muutoksiin.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterialan ja oman ammattialueensa erityistermistön laaja-alaisesti suomeksi/ruotsiksi ja englanniksi 	<p>Kielitaito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tiedon hakemisen englan- ninkielisistä ammattikirjoista ja -lehdistä ja ymmärtää lukemansa tiedon • ymmärtää englanninkieliset käyttö- ohjeet

	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää ja pystyy keskustelemaan teatterituotannosta suomen/ruotsin ja englannin kielellä • hallitsee oman ammattialueensa termistön ja pystyy kommunikoi- maan omasta työstään suomen/ ruotsin ja englannin kielellä • osaa laatia muistioita ja asiakirjoja suomen/ruotsin ja englannin kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omalla ammattialueellaan. 	<p>Tietotekniikka</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omassa ammatissaan • osaa etsiä ammatissaan tarvittavia tietoja tietokoneen avulla • pystyy hyödyntämään tietokonetta mm. dokumentoinnissa ja rapor- toinnissa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjalli- silla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

7 § Puvustuksen toteutus

Tutkinnon suorittaja ymmärtää laaja-alaisesti koko produktion puvustuksen toteuttamisen ja teatterin ryhmätyön dynamiikan sekä harjoitusta esitystilanteessa. Hän hallitsee toiminnan edellyttämien resurssien suunnittelun ja omaa toteuttamisen ja arvioinnin vaatimia esimiestaitoja. Hän pystyy ottamaan vastuun oman ryhmänsä tavoitteiden saavuttamisesta.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa näytelmätekstin luettuaan hahmottaa puvustuksen laadun ja laajuuden 	<p>Näytelmätekstin hahmottaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa tulkita puvustuksen kannalta roolianalyysijä sekä hahmottaa näytelmän aikakaudet ja ympäristön hahmottaa näytelmätekstistä tuotannon laajuuden ja työmäärän.
<ul style="list-style-type: none"> hallitsee pukuhistorian eri aikakaudet 	<p>Pukuhistoria</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> hallitsee laaja-alaisesti puku- ja tyylihistorian ja osaa hyödyntää tietojaan omassa työssään hallitsee pukuhistorian termistön osaa käyttää ja soveltaa ammatillista kirjallisuutta ja ammattilehtiä.
<ul style="list-style-type: none"> hallitsee pukuluonnosten tulkinnan 	<p>Pukuluonnosten tulkitseminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa tulkita pukuluonnoksia sekä hahmottaa tyylikaudet ja ympäristön puvustuksen kannalta hahmottaa pukusuunnittelijan luonnoksista puvustuksen laajuuden ja työmäärän osaa tulkita malleista materiaalit, muodot, väljyydet, mittasuhteet ja yksityiskohdat.
<ul style="list-style-type: none"> hallitsee puvustuksen toteutuksen valmistusprosessin organisoinnin 	<p>Valmistusprosessi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa suunnitella puvustuksen toteutuksen työnkulun, aikataulun ja budjetin osaa muotoilun, kaavoituksen, kuossittelun, sovittamisen ja valmistusprosessin eri vaiheet

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa päättää töiden tärkeysjärjestyksestä • osaa laatia sovitusaikatauluja • pystyy ohjaamaan työryhmäänsä puvustuksen toteutuksessa • hallitsee puvustuksen toteutukseen käytettävät koneet, laitteet ja apuvälineet • osaa opastaa pukijoita näytelmän harjoitusvaiheessa ja roolivaatteiden siirtyessä näyttämölle näyttelijöille • osaa opastaa pukuhuoltajia roolivaatteiden kunnossapidossa ja huollossa • osaa dokumentoida työnsä kannalta olennaiset tiedot, että niiden avulla tarvittaessa voidaan valmistaa toisinto • tuntee alansa työsuojelumääräykset • ymmärtää ergonomian merkityksen.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterityössä käytettävät materiaalit ja pintakäsittelymenetelmät 	<p>Materiaali ja pintakäsittely Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee eri materiaalien perusominaisuudet valmistuksen, roolivaatteiden toiminnallisuuden ja jatkokäyttömahdollisuuden kannalta • tietää materiaalien hankintapaikat • on kekseliäs löytämään uusia materiaaleja ja hankintapaikkoja • tuntee pintakäsittelyn, värjäyksen ja patinoinnin menetelmät ja pystyy valitsemaan tarkoituksenmukaisen työtavan • ottaa työjärjestyksessä huomioon materiaalien värjäyksen, pintakäsittelyn ja patinoinnin ajoituksen • ottaa huomioon roolivaatteiden pesu- ja huolto-ominaisuudet • huomioi kangas- ja materiaali-varastojen siisteyden ja järjestyksen • ymmärtää pintakäsittelyaineiden käyttöturvallisuusohjeet.

<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää teatterin pukuvaraston toimivuuden tärkeyden ja merkityksen 	<p>Pukuvaraston hoito ja ylläpito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää pukuvaraston tärkeyden teatterin historian säilyttämisen kannalta • osaa suunnitella pukuvaraston logistiikan • huomioi pukuvaraston siisteyden ja puhtauden • osaa hyödyntää pukuvaraston materiaalia uusiin tarkoituksiin • osaa käyttää pukuvarastoa perustana puvustuksen toteutukselle • osaa etsiä tarvittaessa harjoitusvaatteet.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa sopeutua teatterityön teknisiin ja taiteellisiin prosesseihin puvustuksen valmistusprosessin aikana 	<p>Tilanteen hallinta ja tuotantoprosessiin mukautuminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää teatterin ryhmätyön dynamiikkaa sekä harjoitus- että esitystilanteessa • ymmärtää hyvin taiteellisten prosessien epävarmuutta ja muutoksia • osaa itsenäisesti soveltaa näyttämöllä tapahtuvia asioita suhteessa omaan työhönsä • osaa varautua muutoksiin.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterialan ja oman ammattialueensa erityistermistön laaja-alaisesti suomeksi/ruotsiksi ja englanniksi 	<p>Kielitaito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tiedon hakemisen englanninkielisistä ammattikirjoista ja -lehdistä ja ymmärtää lukemansa tiedon • ymmärtää englanninkieliset käyttöohjeet • ymmärtää ja pystyy keskustelemaan teatterituotannosta suomen/ruotsin ja englannin kielellä • hallitsee oman ammattialueensa termistön ja pystyy kommunikoimaan omasta työstään suomen/ruotsin ja englannin kielellä • osaa laatia muistioita ja asiakirjoja

	suomen/ruotsin ja englannin kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omalla ammattialueellaan. 	<p>Tietotekniikka</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omassa ammatissaan • osaa etsiä ammatissaan tarvittavia tietoja tietokoneen avulla • pystyy hyödyntämään tietokonetta mm. dokumentoinnissa ja raportoinnissa.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

8 § MASKEERAUKSEN YLEISTAI DOT

Jos tutkinnon suorittaja valitsee suuntautumisalaksi maskeerauksen, hän suorittaa seuraavat osat:

- 8 § Maskeerauksen yleistaidot
- 9 § Värimaskeeraus
- 10 § Hiukset ja irtokarvat
- 11 § Tehostemaskeeraus

Maskeerauksen erikoisammattitutkinnon sisältö muodostuu yleisesti käytössä olevien aineiden, laitteiden, työmenetelmien ja tuotteiden tuntemisesta sekä niiden käytöstä työtehtävissä.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• suunnittelee roolimaskerauksia ottaen huomioon roolianalyysin, tyyllilliset, historialliset sekä kulttuurin, ajan ja paikan asettamat vaatimukset	<p>Maskeerauksen suunnittelu</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa purkaa näytelmätekstin rooli-analyysiksi• osaa suunnitella maskeerauksia roolianalyysin pohjalta• osaa suunnitella maskeerauksia huomioiden tyylin ja kulttuurin• osaa suunnitella maskeerauksia huomioiden ajan, paikan ja historian.
<ul style="list-style-type: none">• osaa tehdä työsuunnitelmia	<p>Taiteellinen suunnittelu</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa tehdä työsuunnitelmat produktiokohtaisesti• tuntee hyvän työjärjestyksen ja osaa aikatauluttaa työprosessin• osaa huomioida tuotannon ja muiden taiteellisten osa-alueiden asettamat vaatimukset.
<ul style="list-style-type: none">• osaa hinnoittelun ja hankinnan	<p>Taloudellisuus</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa hinnoitella materiaalit ja työn• osaa hankkia tarvittavat materiaalit• osaa materiaalien taloudellisen käsittelyn ja ymmärtää sen vaikutuksen kustannuksiin.

<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee teatterialan ja oman ammattialueensa erityistermistön laaja-alaisesti suomeksi/ruotsiksi ja englanniksi 	<p>Kielitaito Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tiedon hakemisen englanninkielisistä ammattikirjoista ja -lehdistä ja ymmärtää lukemansa tiedon • hallitsee käyttöohjeissa olevat englanninkieliset ohjeet • ymmärtää ja pystyy keskustelemaan teatterituotannon erityispiirteistä suomen/ruotsin ja englannin kielellä • hallitsee oman ammattialueensa termistön ja pystyy kommunikoimaan omasta työstään suomen/ruotsin ja englannin kielellä • osaa laatia muistioita ja asiakirjoja suomen/ruotsin ja englannin kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omalla ammattialueellaan 	<p>Tietotekniikka Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää tietotekniikkaa omassa ammatissaan • osaa laatia asiakirjoja ja muistioita tietotekniikan avulla • osaa etsiä ammatissaan tarvittavia tietoja tietotekniikan avulla • pystyy hyödyntämään tietokonetta mm. dokumentoinnissa ja raportoinnissa.
<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää ergonomian ja hygienian merkityksen 	<p>Ergonomia ja hygienia Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa työskennellä huomioiden oman ja roolihenkilön ergonomian • työskentelee hygieenisesti.
<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää työturvallisuuden merkityksen 	<p>Työturvallisuus Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa ottaa huomioon työssään työturvallisuuden • käyttää henkilö- ja konekohtaisia suojaimia • osaa tulkita ja käyttää työssään

	<p>käyttöturvallisuustiedotteiden antamaa ohjeistusta</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää työturvallisesti maskeerauksessa, tehostemaskeerauksessa ja irtokarvatyön yhteydessä käytettäviä aineita.
<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon toimintansa vaikutukset ympäristöön 	<p>Ympäristövaikutusten huomioon ottaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa valinnoissaan huomioon käytettävien aineiden vaikutukset ihoon ja ympäristöön koko prosessin aikana • tuntee jätelain velvoitteet jätteen synnyn ehkäisyssä ja jätteistä huolehtimisessa.
<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää itsearvioinnin merkityksen. 	<p>Itsearviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida omaa työskentelyään ja pystyy erittelemään kehitettävät alueet omasta työskentelystä.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee laaja-alaisesti värimaskeerauksen 	<p>Värimaskeeraus ja anatomia sekä toteutus</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa maskeerata roolihenkilön kasvot tai muun kehon osan roolia tukien ja huomioiden anatomian • tietää miten ikä ja rotuominaisuudet muuttavat ulkonäköä.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee laaja-alaisesti maskeerauksessa yleisesti käytettävät ihonhoitotuotteet ja ihon puhdistusaineet • hallitsee laaja-alaisesti värimaskeerausaineet ja välineet 	<p>Värimaskeerauksessa käytettävät aineet ja välineet</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valita tarkoituksenmukaiset ihonhoitoaineet huomioiden eri ihotyypit • osaa valita tarkoituksenmukaiset aineet ja välineet kuhunkin maskeeraustehtävään.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä korjaavia maskeerauksia. 	<p>Korjaava maskeeraus</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa maskeerata tekniikan vaatiman korjauksen • osaa maskeerata anatomian vaatiman korjauksen • osaa maskeerata vamman vaatiman korjauksen.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee laaja-alaisesti käytetyimmät karvalaadut • tietää mitä materiaaleja käytetään peruukkeihin ja muihin irtokarvoihin • hallitsee viimeistelytuotteet 	<p>Aineet, materiaalit ja viimeistelytuotteet</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitsee karvalaadun työn vaatimusten mukaisesti • erottaa toisistaan hiuksen, nylonin ja eläinkarvat • käyttää viimeistelytuotteita tarkoituksenmukaisesti.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee karvalisäkkeiden valmistuksen erilaisista materiaaleista • hallitsee laaja-alaisesti viiksien ja partojen valmistuksen 	<p>Karvalisäkkeiden ja viiksien valmistus</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valmistaa tressinauhaa ja osaa valmistaa siitä lisäkkeitä ja lettejä • osaa valmistaa erilaisille tylli- ja muille yleisesti käytettäville pohjille viiksiä ja partoja.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee peruukkien ja muiden irtokarvojen mittaamisen • hallitsee irtokarvojen ja peruukkien kiinnitystavat ja irrottamisen 	<p>Mittaaminen, kiinnittäminen ja irrottaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa erilaisia tapoja käyttäen mitata pään mitat • osaa tehdä hiuserajasta kaavan • osaa mitata parran kaavan • osaa mitata viiksien kaavan • osaa muokata peruukkeja kaavojen tai mittojen perusteella • osaa kiinnittää, viimeistellä ja irrottaa parran • osaa kiinnittää, viimeistellä ja irrottaa viikset • osaa kiinnittää, viimeistellä ja irrottaa peruukit ja muut lisäkkeet.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee eri karvalaaduista tehtyjen irtokarvojen huoltamisen ja varastoinnin. 	<p>Huolto ja varastointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa huoltaa, korjata ja varastoida parran • osaa huoltaa, korjata ja varastoida viikset

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa huoltaa, korjata ja varastoida peruukin • osaa huoltaa, korjata ja varastoida lisäkkeitä.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

11 § Tehostemaskeeraus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee tehostemaskeerauksen suunnittelun ja valmistuksen 	<p>Tehostemaskeeraus, suunnittelu ja valmistus</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suunnitella tehostemaskeerauksia • osaa suunnitella työvaiheet • osaa toteuttaa tehostemaskeerauksia • osaa työskennellä omien työsuunnitelmien mukaisesti.
<ul style="list-style-type: none"> • tietää miten käytetään aineita ja tuotteita irtokarvojen valmistuksessa 	<p>Tehostemaskeerausaineet, kiinnitys ja poisto</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää yleisimmät aineet, joita käytetään irto-osien valmistukseen • osaa käyttää irto-osiin tarkoituksenmukaisia aineita ja tuotteita • osaa kiinnittää osat ihoon • osaa maskeerata kokonaisuuden roolin vaatimalla tavalla • osaa irrottaa irto-osan tai irto-osat iholta • osaa huoltaa ja varastoida irto-osat.

<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee erilaisten muottien ottamisen ja valmistamisen • hallitsee negatiivi- ja positiivimuotin käytön • tietää, milloin tehdään yksi- tai useampiosainen muotti • hallitsee kuolinnaamion ottamisen ja käytön työskentelyn osana 	<p>Muotin otto Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa ottaa muotteja roolihenkilöltä ja valmistaa muotista käyttötarkoitukseen sopivan mallin • osaa valmistaa muottien avulla irto-osia ja naamioita.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee ruhjeiden, vammojen ja sairauksien maskeeraustapoja 	<p>Ruhjeet, vammat ja sairaudet Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suunnitella, valmistaa ja maskeerata ruhjeita, vammoja ja sairauksia.
<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee kaljun suunnittelun ja valmistusprosessin • hallitsee yleisimmät kaljun tekoaineet. 	<p>Kaljun valmistus Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valmistaa, kiinnittää ja maskeerata kaljun • osaa irrottaa kaljun • osaa käyttää useita kaljun tekoaineita.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osa suoritetaan ennakkoon laaditun ja hyväksytyt näyttösuunnitelman mukaan työpaikalla sellaisissa produktioissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit.

Tarvittaessa tutkinnon osan suoritusta voidaan täydentää haastatteluilla, kirjallisilla raporteilla ja keskusteluilla. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa työssään sosiaalisia ja yhteistyötaitoja.

Tutkinnon osasta järjestetään erillinen näyttö, mutta osa näytöstä voidaan suorittaa muiden tutkinnon osien yhteydessä. Jos osa näytöstä järjestetään muiden tutkinnon osien yhteydessä, on näytön järjestäjän huolehdittava siitä, että arviointi on erotettavissa omaksi kokonaisuudeksi.

12 § Yrittäjyys

Tutkinnon suorittaja on oikeutettu vapaasti liittämään yrittäjyyden osaksi tutkintoaan. Tämän vapaasti valittavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit edellyttävät seuraavia asioita:

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia mahdollisesti alan yrittäjänä	<p>Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• tietää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä ja pystyy tältä pohjalta erittelemään arvojaan sekä arvioimaan omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä• osaa laatia itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi.
<ul style="list-style-type: none">• osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen mahdollisuuksia ja riskejä	<p>Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• on tutustunut toimialaan niin, että osaa tarkastella sen tulevaisuuden näkymien ja kehityksen sekä markkinoiden mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta• osaa tarkastella oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta eli elättääkö yritys• on selvillä yrittäjän toiminnan vastuista ja velvoitteista.
<ul style="list-style-type: none">• tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää karkean liikeidean omalle yritykselleen	<p>Liikeidean laadinta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• osaa vertailla vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa, koska tuntee yleisimmät Suomessa käytetyt ratkaisut, mm. yritystoiminnan muodot, aloittamisoperaatiot sekä vastuut ja riskit ja osaa keskustella asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritystoimintansa vaihtoehtoista

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa kehittää yritykselleen karkean liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritystoiminnan aloittaminen vaatii • osaa asiantuntijoiden kanssa arvioida yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa luoda asiakas- ja verkostosuhteita 	<p>Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa pohtia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas-, toimittaja- ja muita verkostosuhteita • osaa hahmotella em. verkostokumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen 	<p>Taloudellinen toiminta Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valita yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimenpiteitä ja hinnoitella palveluja myös markkina-lähtöiset tekijät huomioiden • osaa tulkita yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen sekä pohtia taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa • osaa laatia yritykselleen karkean tulosten ja hankkia asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää asiantuntijapalveluja. 	<p>Asiantuntijapalvelujen käyttö Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa hakea yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemaansa tietoa ja asiantuntijapalvelua.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa arvioida omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä. Hän osaa tarkastella yritystoiminnan menestymisedellytyksiä, laatia mahdollisen yrityksensä toiminnalle liikeidean ja laskea, kannattaako ajateltu toiminta ja elättääkö se yrittäjän. Hän osaa hyödyntää erilaisia verkostoja ja asiantuntijapalveluita yritystoimintaa harkitessaan ja aloittaessaan.

Tutkinnon osan näyttönä toimii oman yrityksen alustava liikeidea täydennettynä toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja raporteilla sekä prosessin aikana tapahtunutta toimintaa kuvaavilla dokumenteilla. Näyttönä tulee myös olla tutkinnon suorittajan henkilökohtainen arvio ja kehityssuunnitelma omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan toimia yrittäjänä.

Näyttöä syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä keskustelulla, jossa tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Arviointi suoritetaan elinkeinoelämän osapuolten, yrittäjyyden asiantuntijoiden ja koulutuksen edustajien yhteistyönä.

Teatterialan kuvaus

Teatteri on monialainen työpaikka, olipa se sitten kiinteä ammattiteatteri, vapaa ryhmä tai määräaikainen projekti, jonka eri ammateissa toimivat tekijät suunnittelevat, valmistelevat ja toteuttavat esityksiä yleisölle. Parhaimmillaan teatteri on tiimityötä, jossa tiedot ja taidot, kokemukset ja menetelmät, luovat oivallukset ja uskaliaat kokeilut sekä järjestelmällinen kehittämistyö saavat aikaan elämyksiä. Tähän tarvitaan työn kaikissa vaiheissa ja kaikissa työpisteissä sekä yksilöllisiä suorituksia että yhteistyötä.

Teatteriesitys syntyy tarpeesta ja halusta kertoa. Esityksen lähtökohta on useimmiten näytelmä tai muu kirjoitettu teksti. Se voi olla myös kuva, musiikki, tunnelma tai liike, jota on vaikea kuvata sanoin. Näin on erityisesti tanssiteatterissa, näyttämöllisissä performansseissa ja usein nukketeatterissa. Esitys voi siis kertoa ja vaikuttaa myös ilman vuorosanoja ja nimettyjä roolihenkilöitä.

Teatterissa kaikki työ tähtää esitykseen, yleisön kohtaamiseen. Teatteria ei ole ilman yleisöä. Jokainen esitys on ainutkertainen tapahtuma, esittäjien ja katsojien vuorovaikutusta samassa ajassa ja tilassa. Vaikka se pyrittäisiin toistamaan samankaltaisena, jokainen yleisö on erilainen ja jokainen esitys siis tavallaan ensi-ilta. Se on osa teatterityön ainutlaatuisuutta, joka sekä vaatii että palkitsee.

Suomessa on erilaisia teattereita: perinteisiä kiinteitä ammattiteattereita, joista vanhimmat ovat toimineet jo toistasataa vuotta, erilaisia pysyviä tai tilapäisiä vapaita ryhmiä sekä kertaprojekteja, joihin tekijät kokoontuvat tai kootaan vain tiettyä tuotantoa varten. Esityksiä järjestetään myös erilaisissa kulttuuri- ja monikäyttötaloissa, ravintoloissa ja yhä useammin sellaisissakin tiloissa, joita ei ole alun perin tarkoitettu esityskäyttöön. Suomalainen erityispiirre on maanlaajuinen, usein ammattilaisia ja harrastajia yhteen kokoava kesäteatteritoiminta.

Teatterialan ammateissa toimii Suomessa (v. 2005) noin 5 000 henkeä, joista noin 2 000 erilaisissa vakinaisissa työsuhteissa ja loput määräaikaisissa tehtävissä tai freelancereina. Myös viime vuosina vilkastunut elokuvatuotanto ja sekä julkinen että kaupallinen televisio- ja radiotoiminta työllistävät teatterialan ammattilaisia, samoin konsertti- ja viihdetapahtumat, messut, muotinäytökset, juhlat, sirkus ja muu estraditaide. Kenttä on siis laaja ja entistä moninaisempi. Tästä syystä yhä tärkeämmäksi osaksi taiteellisesta suunnittelusta vastaavien, esiintyjien ja teknisissä tehtävissä toimivien työtä ja ammattitaitoa on noussut eri tavoin ilmenevä ja järjestetty yrittäjäyys: verkostoituminen, aktiivinen yhteydenpito mahdollisiin työnantajiin sekä itsensä ja osaamisensa markkinointi eri välineitä käyttäen.

Teatteria tehtiin alkujaan ulkosalla ja päivänvalossa, jolloin näyttelijöillä ei ollut ilmaisunsa ulkoisena tukena muuta kuin naamio ja puku. Nykysteatterissa ei kuitenkaan tulla yleensä toimeen ilman yhä kehittyneempää valaistusta, musiikkia ja äänitehosteita, lavastusta, pukuja, maskeerausta, tarpeistoa, savuja, usvia, pyrotekniikkaa, hydrauliiikkaa tms. sekä näiden suunnitteluun ja käyttöön tarvittavaa monipuolista tietotekniikkaa. Teknisesti parhaiten varustetut teatteritilat ja niiden huippuvälineet edellyttävät siis erityisosaamista ja osaaminen taas edellyttää jatkuvaa oppimista.

Useiden teatteriammattien työajat poikkeavat tavallisesta päivätyöstä jo siksi, että näytäntöjä pidetään yleensä silloin, kun katsojilla on vapaa-aikaa. Tämä epäsäännöllisyys ulottuu jossain määrin hallinnolliseen ja muuhunkin työhön, joka ei liity välittömästi näytäntötoimintaan. Kiinteissä ammattiteattereissa näytäntöihin osallistuvien työpäivä on usein kaksiosainen ja työviikko kuusipäiväinen, mikä hyvitetään vuosiloman yhteydessä annettavana kesävapaana.

Teatterityö huipentuu näytöksiin. Niihin valmistuminen edellyttää kuitenkin pitkäkestoista, monivaiheista ja monissa eri työpisteissä tapahtuvaa toimintaa.

Varsinkin suurissa teattereissa, joilla on useita näyttämöitä ja paljon vierailevia taiteilijoita, ohjelmisto- ja tuotantosunnitelmat sekä työaikajärjestelyt tehdään varsin pitkällä aikavälillä. Kun teatterityö riippuu ratkaisevasti ihmisistä, muutokset ovat aina mahdollisia. Yhden henkilön sairastuminen saattaa aiheuttaa muutoksia koko organisaatiossa ja vierailevien taiteilijoiden käytön yleistyttyä muissakin teattereissa. Joskus muutokset joudutaan tekemään nopeasti. Kyky sietää kaaosta on välttämätön ominaisuus, jos aikoo viihtyä teatterityössä. Jos yleisö ei syystä tai toisesta ”löydä” esitystä, näytäntösuunnitelmaan voidaan joutua tekemään muutoksia. Myös jonkin näytelmän yllättävään yleisömenestykseen on pystyttävä reagoimaan muutoksilla. Ohjelmistoa ei toki valita vain yleisömenestystä ajatellen: perusteena voi olla ajankohtainen aihe, klassikon uustulkinta tai vaikkapa koulutuksellisuus. Tärkeätä on, että kaikki työyhteisössä tietävät, miksi kyseinen esitys tehdään. Työskentelyn tavoitteet voivat prosessin aikana muuttua, ja niitä pitääkin osata ja muistaa tarkistaa.

Teatteri tarjoaa parhaimmillaan erittäin virikkeisen ja luovan työyhteisön, jossa ristiriidatkin ovat osa arkipäivää ja niiden ratkaiseminen osa ammattitaitoa: eiväthän kaikki ole ilman muuta kaikesta yhtä mieltä.

Tietotekniikan kehittyessä, viihdeteollisuuden antaessa uusia haasteita, yleisö- ja tekijäpolvien vaihtuessa – maailman muuttuessa – teatteritaidekin muuttuu. Siksi teatterilainen ei ole koskaan ammatissaan valmis, ja tyytyminen tähänhetkiseen tietoon ja taitoon merkitsee jo taantumista.

Teatterityössä tarvitaan toisaalta oman alansa huippuspecialisteja, toisaalta joustamiskykyisiä moniottelijoita. Uralla eteneminen on useimmiten oman ammatillisen osaamisen karttumista. Teatterissa on toki myös eritasoisia esimies- ja johtotehtäviä, jotka edellyttävät tekijältään yleensä pitkän työkokemuksen ohella lisäkoulutusta. Nykyaikaisessa organisaatiossa johtaminen merkitsee kaikilla tasoilla enemmän vastuuta, vastuutusta ja delegointia.

Esityksen valmistamisen taiteellinen työnjohtaja on sen ohjaaja, jonka apuna toimii tuotannosta riippuen vaihteleva joukko oman alansa asiantuntijoita. Ensi-illan jälkeen ohjaajan ja muiden suunnittelijoiden osuudeksi jää esityksen taiteellisen tason säilymisen valvonta. Usein esitys, joka ei ole saanut tarpeeksi kosketusta yleisöön, on ensi-illassaan vielä raakile, johon on tarpeen tehdä ohjaajan johdolla muutoksia.

Tällaisissa oloissa tehtävä työ on siis luonteeltaan urakkaluontoista, vaikka palkkaus onkin useimmiten aikaperusteinen. Työpäivät, -viikot ja -kuukaudet eivät ole samanlaisia. Jokainen tuotanto edellyttää juuri sille ja sen toteuttajille laadittua suunnitelmaa. Tällaiseen joustamiseen on jokaisen teatterissa työskentelevän sopeuttava. Toisaalta taas työtehtävät eivät toistu rutiininomaisina tuotannosta toiseen.

Olellainen osa teatterityötä on julkisuus niin markkinoinnin kuin kritiikin kannalta. Ennakkomarkkinointiin eri medioissa joutuvat osallistumaan myös muut kuin näyttelijät, työn tuloksia taas arvioivat sekä katsojat että tiedotusvälineet. Jokin vähäinen ja ehkä jo ratkaistukin kriisi nousee helposti mediassa otsikoihin, eikä perusteeton ja pinnallinen kritiikki tai ansioton arvostus olisi sekään harvinaista. Vain pieni osa maan teatteriväkeä pääsee tai joutuu esille maan näkyvimmissä medioissa. Siksi myös niillä teatterityöntekijöillä, jotka eivät esiinny näyttämöllä, on oltava terve itsetunto ja tietoisuus omasta osaamisestaan.

Perinteinen puheteatteri on sidoksissa kieleen, eikä se siksi ole helpoimmin kansainvälistyviä taiteenlajeja. Ohjelmistossa on tietysti myös käänösnäytelmiä, ja teatterit käyttävät joskus myös ulkomaalaisia vierailijoita, lähinnä ohjaajia, skenografeja ja koreografeja. Teatterivierailuja järjestetään Suomeen ja silloin tällöin myös suomalaisten teattereiden vierailuja ulkomaille, varsinkin festivaaleille. Teknisen välineistön ja erilaisten aineiden käyttö edellyttää yhä useammin vieraan kielen, käytännössä englannin, taitoa.

Musiikki-, tanssi- ja nukketeatteriesitykset eivät ole yhtä kielisidonnaisia kuin puheteatteri, ja nämä alat ovatkin kansainvälistyneet viime vuosina vilkasta vauhtia. Kielitaitoa tarvitaan silti, sillä jokaiseen työpisteeseen tai vaiheeseen ei ole mahdollista saada tulkkia.